Työ- ja elinkeinoministeriö MINVA TEM2020-00575

TTM Henriksson Heidi(TEM) 10.11.2020
JjulkinenJULKINEN

Viite

Asia
EU:n kilpailukykyministereiden epäviralliset videokokoukset 19.11. (sisämarkkinat, teollisuus) ja 20.11.2020 (avaruus)

Puheenjohtajamaa Saksa järjestää epävirallisen sisämarkkinoista ja teollisuudesta vastaavien ministereiden videokokouksen 19.11.2020 ja avaruusministereiden videokokouksen 20.11.2020. Suomea kokouksissa edustaa elinkeinoministeri Mika Lintilä. Kokouksissa ei tehdä muodollisia päätöksiä.

Sisämarkkinoista ja teollisuudesta vastaavien ministereiden politiikkakeskustelun aiheena on *elpymisen hyödyntämisestä: dynaamisempi, joustavampi ja kilpailukykyisempi eurooppalainen teollisuus investoimalla vihreään muutokseen #cleanindustry*. Suomi tukee komission kokonaisvaltaista tulokulmaa maaliskuussa 2020 annettuun teollisuuspolitiikkapakettiin, jossa korostuu sisämarkkinoiden ja pk-yritysten tärkeä rooli kilpailukyvyn edistämisessä.

Suomi korostaa, että digitalisuus on EU:n teollisuuden tärkein kestävän kasvun ja kilpailukyvyn edistäjä. Digitalisaatiota tulee hyödyntää ilmasto- ja kestävyystavoitteiden saavuttamisessa ja vahvistamaan Euroopan uuden kasvustrategian (Green Deal) toteutusta kohti EU:n ilmastoneutraaliustavoitteita 2050. Suomi näkee, että energiaintensiivisten alojen saattaminen hiilivapaiksi sekä edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille ja kiertotalouden mukaisille liiketoimintamalleille on tärkeää. Euroopan edelläkävijyys tukee Suomen kansallisia hiilineutraalisuustavoitteita ja tarjoaa samalla vähähiiliratkaisuja kehittäville yrityksille merkittäviä kansainvälisen kasvun edellytyksiä.

Avaruusministereiden videokokouksessa käydään keskustelu Euroopan roolista globaalissa avaruustaloudessa sekä avaruusmarkkinoiden viimeaikaisesta muutoksesta ja lisääntyneestä sääntelyn tarpeesta. Suomi korostaa, että johdonmukainen yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee koko avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä. Suomelle on tärkeää, että eurooppalainen avaruuspolitiikka edistää kestävää kasvua paitsi avaruussektorilla myös muilla aloilla avaruusteknologian, -datan ja palvelujen avulla. Tavoiteltaessa ilmastoneutraalia taloutta ja 2030 ilmastotavoitteita sekä Pariisin sopimuksen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita avaruustoiminnalla ja datalla on merkittävä rooli päästöjen ja ympäristön muutosten monitoroinnissa.

Iltapäivällä 20.11. epävirallisen kilpailukykyministereiden videokokouksen jälkeen pidetään myös EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön (ESA) yhteinen Avaruusneuvosto (Space Council) videokokouksena.

Asialista:

Epävirallinen kilpailukykyministereiden videokokous (sisämarkkinat, teollisuus) 19.11.2020

1. Elpymisen hyödyntäminen: dynaamisempi, joustavampi ja kilpailukykyisempi eurooppalainen teollisuus investoimalla vihreään muutokseen; keskustelu s. 3

2. Muut asiat: s. 7

   a. Pk-lähettiläsverkoston vuosittainen raportti kilpailukykyneuvostolle
   Komission tiedotusasia

   b. Uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma
   Komission tiedotusasia

   c. Portugalin tulevan puheenjohtajuuskauden työohjelma
   Portugalin valtuuskunnan tiedotusasia

Epävirallinen kilpailukykyministereiden videokokous (avaruus) 20.11.2020 s. 9

1. Euroopan rooli globaalissa avaruustaloudessa; keskustelu

2. Euroopan avaruuspolitiikka – valmistautuminen Avaruusneuvostoon

3. Muut asiat:
   Portugalin tulevan puheenjohtajuuskauden työohjelma
   Portugalin valtuuskunnan tiedotusasia

Työ- ja elinkeinoministeriö PERUSMUISTIO TEM2020-00559

IYR Silanterä Anita(TEM) 10.11.2020

Asia
Politiikkakeskustelu elpymisen hyödyntämisestä: dynaamisempi, joustavampi ja kilpailukykyisempi eurooppalainen teollisuus investoimalla vihreään muutokseen

Kokous
Epävirallinen kilpailukykyministerikokous 19.11.2020 - 19.11.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa Saksa järjestää 19.11.2020 kilpailukykyministereiden epävirallisen kokouksen videoneuvotteluna.

Epävirallisen kokouksen politiikkakeskustelun aiheena on *elpymisen hyödyntämisestä: dynaamisempi, joustavampi ja kilpailukykyisempi eurooppalainen teollisuus investoimalla vihreään muutokseen #cleanindustry.* Keskustelua käydään puheenjohtajan laatiman taustapaperin pohjalta.

Suomen kanta

Kuten teollisuusstrategiasta laaditussa E-kirjeessä (E 43/2020 vp) todetaan, Suomi tukee komission kokonaisvaltaista tulokulmaa maaliskuussa 2020 annettuun teollisuuspolitiikkapakettiin, jossa korostuu sisämarkkinoiden ja pk-yritysten tärkeä rooli kilpailukyvyn edistämisessä. Hyvin toimivat sisämarkkinat sekä investoinnit teollisuutta uudistavaan tutkimukseen ja innovaatioihin ovat edellytys Euroopan teollisuuden ja yritysten kilpailukyvylle ja siirtymälle kohti ilmastoneutraalia taloutta. Teollisuuspolitiikan tavoitteena tulee olla järjestelmä, joka pystyy reagoimaan nopeasti uusiin yhteisiin haasteisiin, huomioiden pitkän aikavälin tavoitteet.

Suomi pitää olennaisen tärkeänä, että COVID-19-pandemian haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä teollisuuden ja yritysten toimintaedellytyksiin pyritään EU:n yhteistoimin rajoittamaan. Akuuttien toimenpiteiden lisäksi tulee kuitenkin jatkuvasti ja pitkäjänteisesti valmistautua tulevaisuuden tarpeisiin. EU:n maaliskuussa 2020 julkaistun teollisuusstrategian yksityiskohtia on tarpeen arvioida muuttuneesta tilanteesta käsin, mutta teollisuuden uudistuminen ja kaksoissiirtymä digitaaliseen ja ilmastoneutraaliin teollisuuteen ovat edelleen välttämättömiä.

Suomi korostaa, että digitalisuus on EU:n teollisuuden tärkein kestävän kasvun ja kilpailukyvyn edistäjä. Digitalisaatiota tulee hyödyntää ilmasto-ja kestävyystavoitteiden saavuttamisessa ja vahvistamaan Euroopan uuden kasvustrategian (Green Deal) toteutusta kohti EU:n ilmastoneutraaliustavoitteita 2050.

Suomi pitää myönteisenä, että komissio pyrkii lisäämään teollisuuden uudistumista ja kiertotalouden ratkaisuja muun muassa tukemalla EU:n biotalousstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman toimeenpanoa. Biopohjaiset materiaalit ja vastuullisesti tuotetut metallit ja mineraalit tukevat osaltaan EU:n siirtymää kestävään ja ilmastoneutraaliin talouteen.

Suomi näkee, että energiaintensiivisten alojen saattaminen hiilivapaiksi sekä edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille ja kiertotalouden mukaisille liiketoimintamalleille on tärkeää. Euroopan edelläkävijyys tukee Suomen kansallisia hiilineutraalisuustavoitteita ja tarjoaa samalla vähähiiliratkaisuja kehittäville yrityksille merkittäviä kansainvälisen kasvun edellytyksiä. Suomi korostaa, että etenkin energiaintensiivisen teollisuuden kansainvälisestä kilpailukyvystä on jatkossakin huolehdittava soveltuvin ja kansainvälisten sopimusten mukaisin hiilivuodon vastaisin toimin sekä edistämällä hinnaltaan kilpailukykyisen vähäpäästöisen sähkön saatavuutta.

Suomi korostaa, että osaamisen jatkuvaa kehittämistä tulee edistää kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti kaikilla koulutusasteilla. Myös tutkimuksen ja koulutuksen välistä yhteistyötä tulee tiivistää, erityisesti Euroopan tutkimusalueen ja eurooppalaisen koulutusalueen yhteisillä toimenpiteillä.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n eri rahoitusohjelmat tulevat investoimaan teollisuuden kilpailukyvyn kehittämiseen.

Pääasiallinen sisältö

Epävirallisen kokouksen politiikkakeskustelun aihe on *elpymisen hyödyntäminen: dynaamisempi, joustavampi ja kilpailukykyisempi eurooppalainen teollisuus investoimalla vihreään muutokseen #clenaindustry. - Mitä seuraavaksi eurooppalaisessa teollisuuspolitiikassa? Neuvoston päätelmät, miksi #clenaindustry:llä on väliä ja tärkeimpänä: tie eteenpäin.*

Neuvoston kilpailukyky- ja kasvutyöryhmä on syksyn aikana käsitellyt puheenjohtajan ehdotusta neuvoston teollisuuspäätelmiksi. Päätelmäluonnoksen, jonka otsikkona on *Elpyminen, joka edistää entistä dynaamisempaa, joustavampaa ja kilpailukykyisempää eurooppalaista teollisuutta*, hyväksyminen tapahtuu neuvoston kirjallisessa menettelyssä.

Keskustelupaperissa korostetaan päätelmäluonnoksen lähtökohtana yhteistä uskoa eurooppalaiseen solidaarisuuteen taloudellisesti epävarmoina aikoina. Lähtökohtana on, että Euroopan teollisuudella on mahdollisuus olla vahva osa elpymistä, ja että se pyrkii parantamaan joustavuuttaan sekä edistämään vihreää ja digitaalista muutosta. Jäsenmaat voivat tukea teollisuutta Euroopan vihreän kasvun ohjelman ja digitaalistrategian linjausten, Euroopan teollisuusstrategian päivityksen suuntaviivojen sekä selkeästi ilmaistujen suunnitelmien avulla. Taustapaperissa todetaan, että tavoitteena on varmistaa erityisesti pk-yritysten ja teollisuuden yrittäjien kilpailukyky, jotta talouden elpyminen on nopeaa, kestävää ja osallistavaa, sekä hyödyntää pitkällä aikavälillä vihreää ja digitaalista tulevaisuutta.

Tausta-asiakirjan mukaan päätelmäluonnoksessa korostetaan ”eurooppalaista lisäarvoa”, jonka saavuttamiseksi tarvitaan aiempaa laajempaa eurooppalaista yhteistyötä innovatiivisissa avainteknologioissa. Esimerkkeinä yhteistyömalleista mainitaan teollisuusallianssit ja Euroopalle yhteisesti tärkeät projektit (Important Projects of Common European Interest IPCEI). Tavoitteena on neuvoston lokakuussa 2020

hyväksymien päätelmien mukaisesti pyrkiä strategiseen autonomiaan, samanaikaisesti avoin talous säilyttäen. Strategisen autonomian yhteys julkisiin hankintoihin on vahva.

#cleanindustry ja sen merkitys

Tausta-asiakirjassa painotetaan energiaintensiivisen teollisuuden (esimerkiksi teräs ja sementti) merkitystä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja todetaan, että on tärkeää hyödyntää avautuvat liiketoimintamahdollisuudet. Eurooppa voi asettaa standardit. Energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukyvystä on kuitenkin pidettävä huolta. Vedyn odotetaan tuovan vähähiilisempiä ratkaisuja teollisuudelle.

Mitä seuraavaksi ja tie eteenpäin

Komissio on ilmoittanut päivittävänsä teollisuusstrategian alkuvuonna 2021. Tausta-asiakirjassa todetaan kolmen tekijän tulevan olemaan olennaisia päivitetyn strategian toimeenpanossa: 1) aiempaa isommat investoinnit eurooppalaisen teollisuuden kestäviin, vihreisiin ja digitaalisiin investointeihin, 2) ”eurooppalaisen lisäarvon” vahvempi edistäminen eli aiempaa enemmän Euroopan-laajuista yhteistyötä kestävissä avainteknologioissa, ja 3) toimintaympäristö, joka perustuu sääntöpohjaiseen ja reiluun kilpailuun.

Eteneminen edellyttää komission ja jäsenmaiden tiivistä yhteistyötä. Kilpailukykyneuvoston pitäisi ottaa aktiivinen koordinaattorin ja viestin viejän rooli sekä auttaa tehokkaasti toteuttamaan Euroopan teollisuuspolitiikan toimenpiteitä.

Keskustelukysymykset:

- *Mitkä mielestänne ovat kaksi keskeistä teemaa, joihin teollisuusstrategian päivityksen pitäisi kohdistua?*
- *Mitkä täsmälliset toimenpiteet, sisältäen jo keskustelussa olevat vaihtoehdot, voisivat mielestänne erityisesti auttaa tai olla tehokkaimpia vihreän ja kestävän muutoksen toteutuksessa, kun saman aikaisesti parannetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä?*
- *Mitä muutoksia tarvitaan, jotta edistetään teollisten teknologioiden yhteistyötä, ja kuinka organisoimme tarvittavia prosesseja niin, että ne ovat kaikille toimivampia?*

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa ei käsitellä Euroopan parlamentissa.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto 9.11.2020
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen käsittely 16.-18.11.2020

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.11.2020

Asiakirjat

Keskusteluasiakirja 12406/2020: *Making the most of recovery: A more dynamic, resilient and competitive European industry through investments in the green transformation #cleanindustry.*

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Anita Silanterä, anita.silantera(at)tem.fi, puh: 050 464 5366

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asia

Kilpailukykyministereiden epävirallinen videokokous 19.11.2020; asiakohta tiedotusasiat (AOB); pk-lähettiläsverkoston vuosittainen raportti, uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma, Portugalin puheenjohtajuuskauden työohjelma

Kokous

19.11.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyministereiden epävirallisen videokokouksen muut asiat -kohdassa on kolme tiedotusasiaa. Ensimmäinen koskee pk-lähettiläsverkoston vuosittaista raporttia, toinen uutta kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaa ja kolmas Portugalin puheenjohtajuuskauden työohjelmaa. Tiedotusasia-kohdassa ei tehdä päätöksiä tai käydä keskustelua.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi komission esitykset pk-lähettiläsverkoston vuosittaisesta raportista ja uudesta kuluttaja-asioiden toimintaohjelmasta sekä Portugalin esityksen tulevan puheenjohtajuuskauden työohjelmasta.

Pääasiallinen sisältö

2. a) Pk-lähettiläsverkosto (SME Envoy Network) antaa vuosittain toiminnastaan raportin kilpailukykyneuvostolle. Yleensä raportti sisältää katsauksen pk-yritysten tilanteesta EU-alueella, katsauksen lähettiläsverkoston toimintaan raportointivuonna sekä suunnitelman toiminnasta seuraavan vuoden aikana.

Komissio ei ole toistaiseksi toimittanut kuluvan vuoden raporttiluonnosta verkostolle kommenteille. Todennäköisesti raportissa pitkälti käsitellään Covid-19 pandemian vaikutuksia pk-yrityksiin sekä pk-yritysten tukitoimiin pandemian vuoksi. Toinen huomiota saava asia lienee keväällä 2020 julkaistu uusi pk-yritysstrategia. Strategiassa pk-yrityslähettiläsverkoston roolia esitetään vahvistettavaksi nykyiseen verrattuna, ja raportin tulevaa vuotta käsittelevässä osuudessa avattaneen sitä, millaiseksi lähettiläiden roolia strategian toteuttamisessa jatkossa on kaavailtu.

2. b) Komissio antaa uuden kuluttaja-asioiden toimintaohjelman (New Consumer Agenda) 11.11.2020. Komissio on asettanut toimintaohjelmassa keskeisiksi painopisteiksi kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen sekä vihreässä

siirtymässä että digitaalisessa siirtymässä, haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien suojelun, kuluttajien oikeuksien toteuttamisen ja kansainvälisen yhteistyön.
Lisäksi komissiolta on tulossa vuoden 2021 aikana lainsäädäntöehdotukset kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta vihreässä siirtymässä, kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin (2008/48/EY) uudistamisesta ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin (2001/95/EY) uudistamisesta.

2. c) Portugali esittelee tulevan puheenjohtajuuskauden työohjelmansa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 16.-18.11.2020

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.11.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Pertti Hämäläinen, pertti.hamalainen@tem.fi, +358295063516
Neuvotteleva virkamies Sari Alho, sari.alho@tem.fi, +358295049007
Erityisasiantuntija Taru Löyttymäki, taru.loyttymaki@tem.fi, +358295047177

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asia
Epävirallinen kilpailukykyneuvoston kokous sekä EU:n ja ESA:n yhteinen Space Council-kokous 20.11.2020

Kokous
Epävirallinen kilpailukykyministerikokous 20.11.2020 - 20.11.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Epävirallinen kilpailukykyministerikokous: Avaruus

Epävirallisessa kilpailukykyministereiden videokokouksessa 20.11.20 käydään poliittisen tason keskustelut Euroopan roolista globaalissa avaruustaloudessa sekä avaruusmarkkinoiden viimeaikaisesta muutoksesta ja lisääntyneestä sääntelyn tarpeesta. Puheenjohtaja on valmistellut etukäteen taustapaperin ministereiden keskusteluja varten.

Toisena asiana kilpailukykyministereiden videokokouksen avaruusosiossa on kilpailukykyministerikokouksen perään myös videokokouksena pidettävän Avaruusneuvoston eli Avaruusneuvostoin käytännön järjestelyt. Avaruusneuvosto on EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön (ESA) yhteistyösopimuksen nojalla järjestettävä organisaatioiden tapaaminen kilpailukykyneuvoston yhteydessä. Romanian kaudella 28.5.2019 järjestettiin edellinen virallinen Avaruusneuvosto usean vuoden tauon jälkeen (edellinen Puolan kaudella 2011). Epävirallisia Avaruusneuvostoja on järjestetty Hollannin, Luxemburgin ja Viron kausilla.

Kolmantena asiana on tulevan puheenjohtajamaan Portugalin agendan esittely.

Neuvoston päätelmät “Orientations on the European contribution in establishing key principles for the global space economy” on hyväksytty kirjallisessa menettelyssä ennen kokousta. Päätelmät on valmisteltu neuvoston avaruustyöryhmässä syksyllä 2020 yhtä aikaa ESA:n neuvoston työryhmän rinnakkaisen valmisteluprosessin kanssa.

ESA:n neuvosto

Kilpailukykyministerikokouksen jälkeen pidettävässä Euroopan avaruusjärjestön neuvoston videokokouksessa hyväksytään ESA:n neuvoston resoluutio “*Orientations on the European contribution in establishing key principles for the global space economy*”

Avaruusneuvosto

Avaruusneuvoston videokokouksessa käydään poliittisen tason keskustelut puheenjohtajien valmistelemien kysymysten pohjalta.

Avaruusneuvoston lopputuloksena julkaistaan sisällöltään yhdenmukaiset tekstit EU:n neuvoston päätelmien ja ESA:n neuvoston päätöslauselman muodossa otsikolla "*Orientations on the Europe-an contribution in establishing key principles for the global space economy*".

Suomen kanta

Suomi korostaa, että johdonmukainen ja yhteinen eurooppalainen avaruuspolitiikka tukee koko avaruusalan eri toimijoiden välistä järjestelmällistä yhteistyötä alan eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi globaalissa toimintaympäristössä. Suomi katsoo, että jäsenmaiden ohjauksessa EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön vahva yhteistyö luo pohjan tulevaisuuden eurooppalaiselle avaruuspolitiikalle ja Euroopan globaalille vaikuttavuudelle. Organisaatioiden onkin tärkeää aktiivisesti ja rakentavasti kehittää yhteistyötään siten, että Eurooppa voidaan nähdä ulospäin yhtenäisenä toimijana.

Suomi pitää tärkeänä, että avaruussektorin muutos nähdään mahdollisuutena erilaisille toimijoille. Kaikilla tasoilla, paikallisesta eurooppalaiseen ja globaaliin tasoon, toimenpiteiden tulee edistää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailun edellytyksiä, mikä on tärkeää avaruussektorin kilpailukyvyn kehittymiselle pienillä avaruusmarkkinoilla kuten Suomessa. Olennaista on rohkaista teollisuutta uudistumaan säilyäkseen kansainvälisessä kilpailussa edelläkävijänä. Suomi näkee, että paras avaruusosaaminen kasvaa kansainvälisissä avaruushankkeissa, joten niiden tukeminen suoraan edistää globaalia vaikuttavuutta ja laaja-alaista kilpailukykyistä avaruusosaamista, jota voidaan hyödyntää sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

Suomelle on tärkeää, että eurooppalainen avaruuspolitiikka edistää kestävää kasvua paitsi avaruussektorilla myös muilla aloilla avaruusteknologian, -datan ja palvelujen avulla. Avaruustoiminnalla on merkittävä vaikutus erityisesti digitaalisessa murroksessa ja taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Tavoiteltaessa ilmastoneutraalia taloutta ja 2030 ilmastotavoitteita sekä Pariisin sopimuksen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita avaruustoiminnalla ja datalla on merkittävä rooli päästöjen ja ympäristön muutosten monitoroinnista.

Avaruusalan murros tuo uusia ja useampia avaruustoiminnan harjoittajia ja avaruusvaltioita sekä uusia teknologisia mahdollisuuksia. Tämä on haaste nykyiselle kansainväliselle lainsäädännölle, joka YK:n sopimusten lisäksi käsittää useita YK:n tai muun kansainvälisen yhteistyön puitteissa laadittuja periaatteita ja ohjeistuksia. Suomi katsoo, että osoittaakseen johtavaa asemaansa kansainvälisesti Euroopan tulee vuonna 2016 julkaistun eurooppalaisen avaruusstrategian mukaisesti aktiivisesti edistää yhteisten sääntöjen laatimista, kehittämistä ja noudattamista kansainvälisessä yhteistyössä. Näin voidaan varmistaa avaruuden kestävä käyttö. Erityisesti osallistuminen avaruusliikenteen hallintaa (Space Traffic Management) koskevaan kansainväliseen keskusteluun ja yhteisen eurooppalaisen näkemyksen edistäminen on tärkeää.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n ja ESA:n yhteinen Avaruusneuvosto järjestetään säännöllisesti myös tulevaisuudessa erityisesti yhteisten strategisten tavoitteiden määrittelemiseksi ajankohtaisista teemoista.

Suomi voi hyväksyä "Orientations on the European contribution in establishing key principles for the global space economy"–päätelmät.

Suomen näkemykset nyt esillä olevaan politiikkakeskusteluun ja päätelmiin perustuvat pitkälti kansallisen avaruusstrategian tavoitteisiin, Suomen EU:n neuvoston puheenjohtajakauden

avaruuspolitiikan prioriteetteihin ja aiempien kilpailukykyneuvoston kantoihin sekä Suomen kantoihin EU:n avaruusohjelma-asetukseen (KOM (2018) 447; U 70/2018 vp; UJ 17/2020 vp) ja komission tiedonantoon Euroopan avaruusstrategiasta (KOM (2016) 705 lopullinen; E 117/2016 vp).

Pääasiallinen sisältö

Epävirallinen kilpailukykyministerikokous: Avaruus

Keskustelun pohjana olevassa taustapaperissa käsitellään avaruussektorin viime vuosien kasvua Euroopassa ja globaalisti. Avaruustoiminnan volyymi on kasvussa ja avaruusala vetää puoleensa sekä yksityisiä että julkisia toimijoita. Avaruussektori on kansainvälisesti linkittynyt, ja avaruustoiminnassa ja globaalissa avaruustaloudessa on vahvistuvaa keskinäisriippuvuutta.

Globaalit arvoketjut ja markkinat teknologioille ja palveluille kasvavat erityisesti avaruustoiminnan lisääntyvän kaupallistumisen seurauksena. Ns. New Space tuo markkinoille uusia liiketoimintamalleja ja kasvavia yksityisiä sijoituksia. Taustapaperissa arvioidaan globaalin avaruustalouden arvoksi yli 350 miljardia Yhdysvaltojen dollaria vuodessa, ja ennen koronaviruskriisiä odotettiin, että vuonna 2030 avaruustalouden arvo ylittää jo 1 biljoonaa Yhdysvaltojen dollaria. Ulkomaisten markkinoiden kehittäminen eurooppalaisille avaruustuotteille on tärkeää Euroopan avaruustalouden elpymiselle koronakriisistä.

Euroopalla on jo maailmanluokan avaruusohjelmia ml. EU:n avaruusohjelma ja Euroopan avaruusjärjestön ohjelmat. Olennaista on kuitenkin laajentaa sektoria julkisten ohjelmien ulkopuolelle. Avaruussektorin kasvua rajoittava tekijä on globaalin avaruustalouden tasapuolisten toimintaedellytysten puute. Jotta Eurooppa voi osallistua ja hyötyä globaalista avaruustaloudesta, talouksien tulee olla avoimia ja kansainvälisten markkinoiden ehtojen tulee olla oikeudenmukaisia.

Taustapaperin johtopäätöksenä todetaan, että kasvattaakseen kilpailukykyään Euroopan tulee ottaa aktiivisempi rooli globaalin avaruustalouden sääntelyn kehittämisessä. Euroopan tulee edistää aktiivisesti erityisesti seuraavia kysymyksiä:

- Globaalien markkinoiden ehtojen tulee olla oikeudenmukaiset, ja edistää eurooppalaisia taloudellisia toimijoita hyödyttävää kilpailua.
- Avaruusliikenteen hallintaa (*Space Traffic Management*) tulee kehittää olemassa olevan kansainvälisen sääntelyn pohjalta, ja toteuttaa teknisen ja operationaalisen standardoinnin kautta, jotta voidaan varmistaa avaruuden kestävä käyttö.
- Avaruustoimintaa harjoittaville start-up, PK- ja midcap-yrityksille tulee tarjota rahoitusta, myös uusien instrumenttien, kuten UNIDROIT Space Assets -protokollan, kautta.
- Immateriaalioikeuksia ja eurooppalaisten avaruus- ja maajärjestelmien kyberturvallisuutta tulee suojella, ja tunnistaa alan kasvava markkinapotentiaali.

Puheenjohtaja on valmistellut seuraavat kysymykset ministereiden keskusteluja varten epävirallliseen kilpailukykyministerikokoukseen 20.11.2020:

1) Minkälaisia odotuksia jäsenmailla on eurooppalaisen avaruusteollisuuden roolista kansainvälisillä markkinoilla?
2) Mitä erityisiä toimenpiteitä tulisi toteuttaa globaalien markkinoiden oikeudenmukaisten ehtojen, avaruusliikenteen hallinnan, avaruusrahoituksen ja kyberturvallisuuden suhteen?

3) Minkälainen rooli Euroopan tulisi omaksua avaruussektorin kannalta olennaisissa multilateraalisissa neuvotteluissa?

Avaruusneuvosto

Avaruusneuvoston keskustelujen pohjana on yhteistyössä laadittu ja molemmissa organisaatioissa hyväksytty, sisällöltään yhdenmukainen teksti EU:n neuvoston päätelmien ja ESA:n neuvoston päätöslauselman muodossa otsikolla "*Orientations on the European contribution in establishing key principles for the global space economy*". Yhteinen teksti keskittyy kolmen teeman ympärille.

Ensimmäinen teema käsittelee kilpailukykyisen ja elinvoimaisen eurooppalaisen avaruustalouden luomista sekä koronakriisistä elpymistä. Globaali avaruustalous on kasvussa ja yksityisten toimijoiden luoma arvo on jo ylittänyt julkisten ohjelmien arvon. Euroopan tulee edistää eurooppalaisen avaruusteollisuuden menestystä globaaleilla markkinoilla vahvistamalla avaruusohjelmiaan ja kasvattamalla avaruuden kaupallistumista edistäen kaiken kokoisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia ja pääsyä rahoitukseen. Avaruussovelluksilla on erityinen rooli myös covid 19-kriisin hallinnassa ja Euroopalla on yhteinen tavoite selvitä covidin aiheuttamasta tuottavuuskriisistä. Tasapuolisten toimintaedellytysten edistäminen on välttämätöntä ja Euroopan tulee vaikuttaa aktiivisesti kansainvälisen sääntelyyn kehittämiseen ja toimia johtavassa roolissa avaruuden kestävässä käytössä.

Toinen teema on edistää eurooppalaisen avaruustoiminnan autonomiaa, turvallisuutta ja kestävyyttä. Avaruudesta saatava data ja tieto tukevat päätöksentekoa laajasti. Turvallisuusasioissa EU:lla, ESA:lla ja jäsenmailla on rinnakkainen toimivalta määritellä eurooppalaisen teknisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden tarpeet. On välttämätöntä, että Euroopalla on jatkossakin turvallinen, autonominen, luotettava ja kustannustehokas pääsy avaruuteen. Avaruusliikenteen hallinnassa (*Space Traffic Management*) on useita kansainvälisiä aloitteita, ja olemassa ja kehitteillä on paljon relevanttia eurooppalaista teknologiaa. Siten eurooppalaista koordinaatiota aiheesta on tarvetta kehittää ja lisätä yhteistä keskustelua myös teollisuuden ja tutkimusorganisaatioiden kanssa. Tekstissä tunnistetaan myös EU:n aikomus arvioida mahdollisuutensa hyväksyä YK:n avaruussopimusten velvoitteet ja YK:ssa vuonna 2019 hyväksytyt kestävän avaruuden käytön ohjesäännöt (*Long Term Sustainability (LTS) Guidelines*). Immateriaalioikeuksien hallintaa myös avaruussektorilla tulee edistää. Nopeasti kasvavat globaalit markkinat kyberturvallisuusratkaisuille luovat kaupallisia mahdollisuuksia eurooppalaiselle teollisuudelle.

Kolmas teema on eurooppalaisen avaruusyhteistyön lisääminen. Erillinen New Space innovaatiostrategia nähdään tarpeelliseksi. Avaruustoiminnan downstream-sovelluksilla voidaan edesauttaa talouksien ja yhteiskuntien vihreää ja digitaalista siirtymää, ja siten lisätä kilpailukykyä ja tehokkuutta sekä luoda talouskasvua ja työpaikkoja. Avaruussektorin ja muiden sektorien yhteistyö on tärkeää. Koordinoiduilla toimenpiteillä, toimijoiden roolien mukaisesti, voidaan vahvistaa eurooppalaista avaruuspolitiikkaa sen toimeenpanoa. Aktiivinen dialogi tulevaisuudessa on tärkeää ja säännölliset Avaruusneuvosto-kokoukset vahvistavat yhteistyötä 2004 EU-ESA-puitesopimuksen mukaisesti.

P*uheenjohtajamaat ovat valmistelleet seuraavat kysymykset ministerien keskustelua varten:*

Mitä ohjelmallisia, poliittisia ja laillisia keinoja tarvitaan Euroopan unionilta, Euroopan avaruusjärjestöltä ja niiden jäsenmailta, jotta voidaan

a) rakentaa globaalilla tasolla kilpailukykyinen, vahva eurooppalainen avaruustalous ja tukea koronakriisistä elpymistä?
b) edistää autonomiaa, turvallisuutta ja kestävyyttä eurooppalaisessa avaruustoiminnassa?

c) kasvattaa eurooppalaista avaruusyhteistyötä, erityisestä vihreän ja digitaalisen siirtymän aloilla?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 189 Art.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU20-jaoston kirjallinen käsittely 3.-5.11.20.
Avaruusasiain neuvottelukunta 10.11.2020.
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 16.-18.11.2020.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 18.11.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

WK 12064/2020 INIT; WK 11804/2020 INIT, WK 11803/2020 INIT; ST 12347/2020 INIT

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maija Lönnqvist, TEM. maija.lonnqvist@tem.fi. 050 3313791

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	avaruus, kilpailukyky, sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka
Hoitaa	**LVM, TEM, UM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM